

Σύντομη περιγραφή έργου «Ανάπτυξη και Διάθεση Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Περιεχομένου (Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα) από το Πολυτεχνείο Κρήτης»

1. Τι είναι ένα Ανοικτό Ακαδημαϊκό Μάθημα

Ψηφιοποιημένο υλικό που καλύπτει την ύλη διδασκαλίας ενός ολόκληρου μαθήματος που διδάσκεται στο Ίδρυμα ή ολοκληρωμένο τμήμα του (π.χ. μια αυτοτελής ενότητα), αρκεί αντιστοιχεί σε τουλάχιστον σε 10 ώρες διδασκαλίας και η φύση του να επιτρέπει την αυτοτελή μελέτη του. Το μάθημα πρέπει γενικά να εντάσσεται στο Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) του Τμήματος. Επιτρέπονται (πολύ περιορισμένες σε αριθμό) ειδικές περιπτώσεις εκτός ΠΣ, όπως π.χ. εισαγωγικά μαθήματα προσανατολισμού των νέων φοιτητών ή παρουσίασης των ΠΣ του Ιδρύματος απευθυνόμενα σε μαθητές – υποψήφιους φοιτητές.

2. Το μάθημα κρίνεται πλήρες όταν το υλικό επιτρέπει την αυτοτελή μελέτη του αντικείμενου του μαθήματος, όπως αυτό περιγράφεται στο ΠΣ και τον Οδηγό Σπουδών. Τα μέλη ΔΕΠ με υπεύθυνη δήλωσή τους επιβεβαιώνουν την πιστοποίηση της πληρότητας του μαθήματος. Υπάρχει υπό συνθήκες η δυνατότητα ένα μάθημα να χαρακτηριστεί πλήρες αν και το υλικό δεν καλύπτει τη διδακτέα ύλη με βάση το ΠΣ (π.χ. σε περίπτωση που το υλικό θα κάλυπτε αυτοτελώς το αντικείμενο σε άλλο Ίδρυμα ή Τμήμα με βάση το ΠΣ εκείνου).
3. Η γλώσσα των μαθημάτων είναι η Ελληνική, στην οποία θα πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον το κάθε παραγόμενο μάθημα. Μπορεί να υπάρχει και πρόσθετη έκδοση σαν ξεχωριστό μάθημα σε άλλη γλώσσα, η οποία θα χρεωθεί σαν ξεχωριστή παραγωγή.
4. Τα μαθήματα από οικονομικής άποψης χρεώνονται ολόκληρα όταν καλύπτουν 52 ώρες διδασκαλίας (4 ώρες επί 13 εβδομάδες), διαφορετικά χρεώνονται στο αντίστοιχο κλάσμα τους. Αυτό σημαίνει ότι ένα μάθημα περιέχει υλικό που αντιστοιχεί σε το πολύ σε 52 ώρες διδασκαλίας, όχι όμως και ότι π.χ. υπάρχει βίντεο διάρκειας 52 ωρών με διαλέξεις.
5. Όπου προβλέπονται ασκήσεις, εργαστήρια και φροντιστήρια, μπορούν να ενσωματωθούν στο υλικό και προστίθενται στις ώρες διδασκαλίας. Για τα μαθήματα Α+, οι ασκήσεις είναι υποχρεωτικό να ενσωματωθούν. Αν το εργαστήριο ενός μαθήματος αναφέρεται σαν ξεχωριστό μάθημα στο ΠΣ, μπορεί να αποτελέσει ξεχωριστή παραγωγή.
6. Το υλικό του μαθήματος μπορεί να προϋπάρχει και να ψηφιοποιηθεί ή αναδιαμορφωθεί κατάλληλα για το παρόν πρόγραμμα (με βάση τις προδιαγραφές που αυτό ορίζει), ή να παραχθεί από την αρχή.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

7. Οι κατηγορίες των μαθημάτων που μπορούν να παραχθούν και το αντίστοιχο υλικό που πρέπει να περιέχουν είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας Προδιαγραφών

Προδιαγραφή	Ελάχιστες προδιαγραφές	Πλήρεις προδιαγραφές
	A-	A+
Αναλυτική περιγραφή μαθήματος	✓	✓
Αναλυτική περιγραφή στόχων μαθήματος	✓	✓
Λέξεις – κλειδιά, Βασικοί όροι μαθήματος	✓	✓
Οργάνωση υλικού σε θεματικές ενότητες ή ενότητες διαλέξεων	✓	✓
Αναλυτική περιγραφή στόχων ενοτήτων	✓	✓
Λέξεις – κλειδιά, βασικοί όροι ανά ενότητα / ενότητα διαλέξεων	✓	✓
Σημειώσεις, διαφάνειες και λοιπό υποστηρικτικό υλικό ανά διάλεξη ή ενότητα	✓	✓
Αναφορά βιβλιογραφίας	✓	✓
Ασκήσεις	-	✓
Χρήση ηλεκτρονικών πηγών που διαθέτουν οι βιβλιοθήκες των ιδρυμάτων	-	✓
Πολυμεσικό υλικό όπως	-	
i) καταγεγραμμένες βιντεο-διαλέξεις		✓
ii) καταγεγραμμένες βιντεο-διαλέξεις συνδυασμένες ή συγχρονισμένες με διαφάνειες		✓
iii) podcast, εκφωνήσεις στις διαφάνειες κ.α.		

8. Τα μαθήματα A- χρεώνονται 14 € μεικτά για κάθε ώρα διδασκαλίας που προβλέπει το ΠΣ και τα A+ 86 € μεικτά την ώρα για κάθε καταγεγραμμένη ώρα πολυμεσικού υλικού πριν την επεξεργασία της (π.χ., για αφαίρεση ερωτήσεων του κοινού, συζητήσεων κ.λπ.).
9. Για τα μαθήματα A- δεν προβλέπονται αμοιβές για τα μέλη ΔΕΠ, μόνο για βοηθητικό προσωπικό (μεταπτυχιακοί, μόνιμοι/ΙΔΑΧ) που θα συνδράμουν στην ετοιμασία του υλικού.
10. Τα μέλη ΔΕΠ αμείβονται μόνο για μαθήματα A+, το δε μέγιστο ποσό που μπορούν να λάβουν είναι 900 € ανά μάθημα κατηγορίας A+. Το υπόλοιπο ποσό στα

- μαθήματα Α+ μπορεί ομοίως να δοθεί σε βοηθητικό προσωπικό (μεταπτυχιακοί, μόνιμοι/ΙΔΑΧ) που θα συνδράμουν στην ετοιμασία του υλικού.
11. Οι παραπάνω περιορισμοί έχουν τεθεί από την πρόσκληση του ΕΣΠΑ που αφορούσε στο έργο. Στην πρόταση του έργου, η οποία και εγκρίθηκε από το Υπουργείο, χρησιμοποιήθηκαν τα μέγιστα δυνατά ποσά πληρωμών που επέτρεπε η πρόσκληση.
 12. Όλα τα αναφερόμενα ποσά είναι μεικτά, περιλαμβάνουν δηλαδή όλες τις νόμιμες κρατήσεις και ΦΠΑ, όπου προβλέπονται. Ο τρόπος πληρωμής των ατόμων που θα συνάψουν σύμβασή στο έργο θα προσδιοριστεί από τον ΕΛΚΕ σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
 13. Θα διατεθεί οδηγός που περιγράφει την επιπλέον πληροφορία που πρέπει να παραδοθεί από τα μέλη ΔΕΠ για το κάθε μάθημα που θα αναλάβουν (πέρα από το ίδιο το ψηφιοποιημένο υλικό).
 14. Θα δοθούν επίσης πρότυπες φόρμες (templates) και οδηγίες για τη σωστή δημιουργία εγγράφων Word και Powerpoint που θα καλύπτουν τις προδιαγραφές του ψηφιοποιημένου υλικού, όσον αφορά τη δομή τους.
 15. Σημαντικό είναι να το υλικό να τηρεί συγκεκριμένους κανόνες προσβασιμότητας, για διευκόλυνση π.χ. πρόσβασης ατόμων με ειδικές ανάγκες. Διατίθεται σχετικός οδηγός για προσβάσιμα έγγραφα Word 2010 και Powerpoint 2010. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η έκδοση 2007 των παραπάνω εφαρμογών με ελαφρά διαφορετική διαδικασία και ελάχιστους περιορισμούς, που θα περιγραφούν σε σχετική έκδοση του οδηγού.
 16. Είναι υποχρεωτική η οργάνωση του υλικού σε θεματικές ενότητες (π.χ., κεφάλαια) ή ενότητες διαλέξεων, τις οποίες θα μπορεί να ακολουθήσει ένας εκπαιδευόμενος. Προαιρετικά, μπορεί να οριστεί ένα μονοπάτι μάθησης, δηλαδή ένα μονοπάτι που πρέπει να ακολουθήσει ο εκπαιδευόμενος προκειμένου να «παρακολουθήσει» το μάθημα. Κάθε θεματική ενότητα ή ενότητα διαλέξεων θα πρέπει να συνοδεύεται από αναλυτική περιγραφή στόχων, λέξεις κλειδιά ή βασικούς όρους, σημειώσεις, διαφάνειες, λοιπό υποστηρικτικό υλικό καθώς και αναφορές βιβλιογραφίας ή ασκήσεις.
 17. Ένα μάθημα Α θα πρέπει να περιέχει: α/ διαφάνειες, εφόσον χρησιμοποιεί ο διδάσκων στο συγκεκριμένο μάθημα, β/ σημειώσεις (lecture notes) του μαθήματος, εφόσον υπάρχουν, και γ/ αντίστοιχο πολυμεσικό υλικό που να καλύπτει το 80% τουλάχιστον της διδακτέας ύλης.
 18. Ένα μάθημα Α- θα πρέπει να περιέχει τουλάχιστον τις διαφάνειες ή τις σημειώσεις ανά θεματική ενότητα ή ενότητα διαλέξεων (ιδανικά διαφάνειες και σημειώσεις).
 19. Οι διαφάνειες ή/και σημειώσεις πρέπει να καλύπτουν το 100% της διδακτέας ύλης για να θεωρείται το μάθημα πλήρες.
 20. Προαιρετικά για την κατηγορία Α- και υποχρεωτικά για την Α+, τα μαθήματα περιλαμβάνουν ασκήσεις σε ψηφιακή μορφή. Οι ασκήσεις αυτές μπορεί να είναι on-line ασκήσεις, γενικές ή αυτοαξιολόγησης, αξιοποιώντας τις δυνατότητες της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης ή άλλο ψηφιακό, πολυμεσικό ή/και διαδραστικό υλικό.

21. Τα μαθήματα A+ θα πρέπει υποχρεωτικά να κάνουν χρήση των ηλεκτρονικών πηγών που διαθέτουν οι βιβλιοθήκες των ιδρυμάτων (αναφορά για μελέτη ανά μάθημα ή καλύτερα ανά ενότητα).
22. Οι διαφάνειες ή/και σημειώσεις μπορούν να έχουν δική τους αισθητική και εμφάνιση, αρκεί να ακολουθούν τους κανόνες περί δομής, οργάνωσης και προσβασιμότητας. Εναλλακτικά μπορούν να ακολουθήσουν το κοινό πρότυπο που θα δοθεί για όλο το Ίδρυμα. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να συμπεριληφθούν τα απαραίτητα λογότυπα (Ίδρυμα, ΕΣΠΑ, ΕΚΤ, Ευρωπαϊκή Ένωση κ.λπ.), που θα διατεθούν με τα σχετικά πρότυπα εγγράφων.
23. Τα μαθήματα που θα παραχθούν θα πιστοποιηθούν ως προς τις προδιαγραφές τους και σε επίπεδο Ίδρυματος και σε επίπεδο Κεντρικού Μητρώου Ελληνικών Ανοικτών Μαθημάτων (GUnet). **Δεν πιστοποιείται το υλικό, μόνο οι προδιαγραφές.** Τα μέλη ΔΕΠ θα πρέπει όμως να δηλώσουν υπεύθυνα και να μπορούν να δικαιολογήσουν την πληρότητα του υλικού, δηλαδή ότι: α/ παρέχει τη δυνατότητα για αυτοτελή μελέτη, β/καλύπτει το 100% της διδακτέας ύλης όσον αφορά στις διαφάνειες/σημειώσεις για τα μαθήματα A- και A+, και, γ/ για να χαρακτηριστεί το μάθημα A+ καλύπτει το 80% της διδακτέας ύλης όσον αφορά σε πολυμεσικό υλικό).
24. Πρέπει για το κάθε μάθημα να οριστούν σαφώς οι άδειες χρήσης Creative Commons που το καλύπτουν (<http://www.creativecommons.gr/>), προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των παραγωγών του εκπαιδευτικού υλικού και των Ιδρυμάτων, αλλά και να αποφευχθούν προβλήματα χρήσης υλικού από διδάσκοντες, για το οποίο δεν έχουν κατάλληλα δικαιώματα χρήσης. Όσον αφορά υλικό από άλλες πηγές που θα συμπεριλάβουν μέλη ΔΕΠ στα μαθήματα και γενικά για παράθεση (προβολή) μόνο, ισχύουν τα εξής:
- Μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύντομα αποσπάσματα (π.χ. ορισμοί) από νομίμως δημοσιευμένα έργα, για υποστήριξη άποψης ή κριτική άποψης, με σαφή αναφορά πηγής. Εδώ εντάσσονται και λήψεις στιγμιότυπων από ιστοσελίδες, αρκεί να μην αντίκεινται στους υπόλοιπους περιορισμούς.
 - Σχήματα και διαγράμματα: συνήθως όχι αυτούσια, μπορούν να δημιουργηθούν νέα με τις ίδιες προδιαγραφές.
 - Φωτογραφίες: όχι πρωτότυπες, εκτός κι αν είναι παλιές (+70 ετών) ή έχουν αντιγραφεί από άλλους. Μια φωτογραφία δεν είναι πρωτότυπη αν άλλος άνθρωπος στις ίδιες συνθήκες θα είχε το ίδιο αποτέλεσμα (π.χ. μια φωτογραφία του ήλιου, μιας βλάβης υλικού, ενός τραύματος κ.λπ.). Υπό συνθήκες (π.χ. τεκμηρίωση της ανάγκης παράθεσης για υποστήριξη μιας άποψης), μπορούν να θεωρηθούν αποσπάσματα και να συμπεριληφθούν μόνο σε παρουσίαση. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται σαφή αναφορά πηγής.
 - Όχι ολόκληρα κεφάλαια βιβλίων ή άρθρα, εκτός και αν προωθούν την αγορά του πρωτότυπου περικλείοντος έργου.
 - Όχι ολόκληρα άρθρα.
25. Δεν μπορούν να διατεθούν τα παραπάνω για αναπαραγωγή (π.χ. με δυνατότητα να τα κατεβάσει κάποιος και να τα εκτυπώσει μέσω διαδικτύου), εκτός από την

περίπτωση της διδασκαλίας ή των εξετάσεων, δηλαδή το μέλος ΔΕΠ μπορεί να αναπαράγει και να διανείμει στους φοιτητές τις σημειώσεις που θα φτιάξει για το έργο, αλλά δε μπορεί να τις διαθέσει μέσω διαδικτύου σε μορφή με δυνατότητα παραγωγής αντιγράφων.

26. Το απόλυτο κριτήριο είναι σε κάθε περίπτωση το αν το υλικό τρίτων που συμπεριλαμβάνεται στο μάθημα θα επέτρεπε τους χρήστες από το να αγοράσουν το αρχικό έργο ή θα τους ωθούσε σε κάτι τέτοιο. Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να ζητηθεί άδεια από το δημιουργό/ιδιοκτήτη του πρωτότυπου υλικού.
27. Το υλικό που εμπίπτει σε τέτοια θέματα αφαιρείται από τη χρέωση. Για παράδειγμα, αν υλικό για δύο ώρες διδασκαλίας βρεθεί να έχει θέμα πνευματικών δικαιωμάτων, αυτές οι ώρες δεν θα πληρωθούν.
28. Το υλικό κάθε μαθήματος, μαζί με τις πρόσθετες περιγραφές και πληροφορίες, θα πρέπει να εισαχθεί από τους παραγωγούς του στην πλατφόρμα ανοικτών μαθημάτων που θα εγκατασταθεί στο Ίδρυμα, εκτός της διάθεσής του υπό μορφή αρχείων που συμφωνούν με τις προδιαγραφές του έργου.
29. Όλο το παραπάνω υλικό, μαζί με τις πρόσθετες περιγραφές και πληροφορίες θα είναι διαθέσιμα προς αναζήτηση στην Εθνική Πύλη Ανοικτών Μαθημάτων και της Πύλης Μαθημάτων του Ιδρύματος. Το υλικό που δεν θα έχει θέμα πνευματικών δικαιωμάτων θα είναι και μέσω διαδικτύου διαθέσιμο τουλάχιστον για παράθεση (παρουσίαση) στο ευρύ κοινό.

30. Συγγράμματα που διανέμονται στους φοιτητές και πνευματικά δικαιώματα

(Το ακόλουθο βασίζεται σε απάντηση του νομικού τμήματος της Οριζόντιας Δράσης σε σχετική ερώτηση που έγινε από εμάς για υλικό που έχει ληφθεί από συγγράμματα)

Έστω ότι τα πλαίσια μαθήματος δίνεται στους φοιτητές συγκεκριμένο βιβλίο που υπάρχει στον Εύδοξο. Ο διδάσκων οργανώνει το μάθημά του γύρω από αυτό το βιβλίο, αντλώντας σημαντικό μέρος του υλικού που παρουσιάζει από αυτό. Ανάλογα με το τι υλικό μπορεί να είναι αυτό, υπάρχουν και αντίστοιχες δυνατότητες χρήσης:

α. ορισμοί ή αποσπάσματα κειμένου, για λόγους επίδειξης, αξιολόγησης ή αντιπαραβολής με άλλη βιβλιογραφία: σύντομα αποσπάσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται για υποστήριξη γνώμης ή σχολιασμό. Οι ανωτέρω περιπτώσεις φαίνεται ότι εμπίπτουν στην περίπτωση του σχολιασμού, κριτικής ή υποστήριξης γνώμης και άρα εφόσον πρόκειται για σύντομα αποσπάσματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για τα Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα.

β. σκαναρισμένες φωτογραφίες ή σχέδια κυκλωμάτων, για επίδειξη και σχολιασμό: μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο εφόσον αποτελούν μέρος εκτενέστερου έργου και με τις ίδιες προϋποθέσεις όπως ανωτέρω. Οριακά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα, ειδικά αν περιορίζεται η πρόσβαση στα επίμαχα τμήματα μόνο ενδοιδρυματικά.

γ. ασκήσεις και παραδείγματα που παρουσιάζονται και επιλύονται στο μάθημα για να αναδειχθούν θέματα με ιδιαίτερα σημαντικό επιστημονικό ή τεχνικό ενδιαφέρον, που δεν καλύπτει η υπόλοιπη ύλη του μαθήματος: εάν οι ασκήσεις αυτές αποτελούν μέρος του βιβλίου δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς την άδεια του συγγραφέα/ εκδότη. Εάν πρόκειται για ασκήσεις βασισμένες στο βιβλίο αλλά όχι αντιγραμμένες από αυτό, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα στα Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα. Εάν μάλιστα πρόκειται για το σύνολο των ασκήσεων, τότε υπάρχει παραβίαση και στην περίπτωση της ενδοϊδρυματικής διάθεσης.

Γενικότερα, τα παραπάνω θέματα μπορούν να αντιμετωπιστούν για τις 3 ανωτέρω περιπτώσεις αν υπάρχει ως όρος στη σύμβαση με τους παροχείς των συγγραμμάτων που να επιτρέπουν τη διάθεση του περιεχομένου μέσα από ανοικτά ψηφιακά μαθήματα. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να απευθυνθούμε για συγκεκριμένα συγγράμματα στο πρόγραμμα του Ευδόξου ή να ζητήσουμε από την Οριζόντια Δράση να απευθυνθούν αυτοί στους υπευθύνους του προγράμματος Εύδοξος για λογαριασμό μας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης